

УДК 94 (100)

КРИВОНОС П. О.,
Генеральний директор Генеральної
дирекції з обслуговування
іноземних представництв, видавець

ЩОБ СВІТ ДИВИВСЯ З ПОВАГОЮ. ЩОРІЧНИКУ «УКРАЇНА ДИПЛОМАТИЧНА» – ДЕСЯТЬ РОКІВ

Автор статті розкриває історичне підґрунтя формування наукового щорічника «Україна дипломатична». Проведений ретроспективний аналіз тематики статей наукового щорічника. Подані основні риси унікальності цієї збірки та перспективні напрямки розширення змісту.
Ключові слова: дипломатія, «Україна дипломатична», біографічна довідка.

У третьому тисячолітті пріоритетного значення набувають дипломатичні стосунки у вирішенні міждержавних суперечностей, конфліктів, передусім шляхом переговорів і міжнародних домовленостей. Дипломатія є тією візитівкою, яка формує самодостатність держави. Це аксіома. Адже світовим порядком мають управляти розум і мудрість. І ще одна незаперечна істина – дипломатія невід’ємна складова історії будь-якої держави. Отже, сьогодні не знати власної української дипломатичної історії – напевно, не виправдане невігластво. Насамперед, керуючись такими мотивами і враховуючи, що дипломатичні сюжети періоду Київської Русі-України, Козацької держави Богдана Хмельницького, наступних гетьманів і особливо історія дипломатії Української Народної Республіки були практично «білими плямами» нашої історії, було започатковане видання щорічного наукового альманаху «Україна дипломатична».

Коли в 2000 році презентували першу книжку наукового щорічника «Україна дипломатична», реакція запрошених (серед них відомі історики, дипломати, громадські й політичні діячі) була,

принаймні для засновників цього видання, надзвичайно приємною новиною. Загалом і думка наукової громадськості, і відгуки засобів масової інформації зводилися до одного: настав час предметно й періодично відтворювати історію дипломатичного життя України, публікувати змістовні й глибокі розвідки про діяльність творців зовнішньої державної політики, знайомити читачький загал з епістолярієм відомих дипломатів, з ґрунтовними науково-теоретичними дослідженнями цієї важливої галузі міжнародних відносин. Отримавши загальне визнання, редакційна колегія новоствореного щорічника з ентузіазмом взялася за справу. Наслідки не забарилися. Наповнення редакційного портфеля – свідчення необхідності й популярності видання в наукових колах. А творчі пошуки, помножені на реальні завдання сьогодення, стали запорукою зарубіжної популярності. І ось вже третій випуск нашого щорічника започаткувала стаття Генерального Секретаря ООН Кофі Аннана «Демократія – це спосіб життя». У ній, зокрема, зазначалося: «Внесок підтримання миру та безпеки у світі не обмежується миротворчістю. Кілька років тому представника вашої країни було обрано Головою Генеральної Асамблеї ООН. Нещодавно Україну було обрано до Комісії ООН з прав людини. Ваша держава є членом Економічної та Соціальної Ради ООН.

У цьому контексті особливого значення набуло видання обсягового й авторитетного щорічника «Україна дипломатична», який містить щороку докладну й достовірну інформацію про іноземні представництва на терені України і українські – в країнах світу. Крім того, він надавав свої сторінки як вітчизняним, так і зарубіжним дипломатам, історикам, журналістам-міжнародникам. Щорічник не претендує на істину в останній інстанції, але дає простір для плюралізму думок, слугує благородним цілям ООН. Бажаю щорічнику успіхів і процвітання».

За десять років склалася усталена модель науково-енциклопедичного періодичного видання. Серед рубрик слід виокремити такі: «Наші публікації», «Посли України в іноземних державах», «Іноземні послы в Україні», «Генеральні консули іноземних держав в Україні», «До джерел», «З відстані століть», «Дослідження. Розвідки», «Сучасна українська дипломатія», «Нотатки посла», «Слово генерального консула», «Портрети дипломатів», «Критика. Бібліографія. Звідомлення», «Хроніка подій».

Народження кожного наступного випуску щорічника – процес творчий, у якому задіяні наукові сили насамперед Інституту міжнародних відносин Київського національного університету імені Тараса Шевченка, Дипломатичної академії України, Національного інституту стратегічних досліджень, ряду інститутів гуманітарного про-

філю Національної академії наук України, викладачі провідних вузів. Формування моделі видання – безпосередня справа редакційної колегії, до якої входять академіки НАН України Леонід Губерський, Олексій Онищенко, Сергій Пирожков, члени-кореспонденти Віктор Даниленко, Мирослав Романюк, Павло Сохань, Валерій Солдатенко, академік Академії педагогічних наук Віктор Андрущенко, доктор філософських наук Володимир Бех, доктори історичних наук Володимир Борисенко, Ірина Войцехівська, Степан Віднянський, Борис Гуменюк, Андрій Кудряченко, Ірина Матяш, Володимир Сергійчук, доктори політичних наук Григорій Перепелиця, Леонід Шкляр, доктор географічних наук Ростислав Сосса, кандидат історичних наук Анатолій Денисенко, Володимир Лозицький, заслужений діяч мистецтв України Василь Туркевич, заслужені журналісти України Віктор Пасак, Віктор Чамара, Михайло Сорока, член-кореспондент Академії мистецтв України Петро Чуприна, академік Академії педагогічних наук Петро Кононенко, кандидат філологічних наук Микола Железняк, дипломати Іван Гнатишин, Юрій Костенко, Василь Кирилич, Юрій Рилач.

Десять випусків наукового щорічника «Україна дипломатична» дають нині усі підстави вести мову не тільки про те, що видання відбулося й зайняло свою належну нішу серед історичних видань у нашій країні, воно отримало також високу оцінку наукової міжнародної спільноти і дипломатичної громадськості, зокрема міжнародних організацій ООН і ЮНЕСКО. Це зобов'язує редакційну колегію, редакцію до подальшого вдосконалення, до активних пошуків нових цікавих тем, нестандартної подачі матеріалів, розширення кола авторів.

У цьому контексті є потреба зупинитися на структурі видання, яка склалася впродовж останніх років. Структурно щорічник витримує наступну побудову викладу матеріалів:

- актуальні статті щодо стану дипломатичної думки на сучасному етапі;
- теоретичні дослідження політичних і державних діячів, учених, істориків, філософів, політологів про зовнішньополітичні стосунки;
- історичний пласт української дипломатії (період давньої України-Русі, козацька доба, часи Української Народної Республіки);
- публікація дипломатичної спадщини: документи, архіви, щоденники дипломатів, епістолярій;
- життєписи відомих українських дипломатів;
- бібліографічні огляди літератури щодо міжнародних відносин;
- вміщення хроніки найважливіших подій дипломатичного життя в Україні протягом року.

Провідною темою одного з випусків щорічника стала Україна й ООН.

Унікальністю видання є постійне вміщення енциклопедичних біографічних довідок про глав дипломатичних місій вітчизняного та зарубіжного дипломатичного корпусу, подання інформації про почесних консулів.

Наш часопис не має подібних журнальних аналогів у світовому просторі. Не кажучи вже про українську журналістику, досі попри багатовікову історію української періодики – проблематика української дипломатії не висвітлювалася і практично була невідомою не тільки для широкого читацького загалу, а навіть для наукових кіл.

Щорічник «Україна дипломатична» віддзеркалює історію української дипломатії як історичну науку, внесок якої збагачує скарбницю вічних значностей, що має слугувати безпечності людства. Розглядаючи проблемні міжнародні ситуації в рамках джерелознавчої парадигми, наше видання подає знання про минувшину, які необхідні сучасному суспільству для прийняття нагальних рішень. З цього погляду впродовж років визначилися основні напрями видання, а саме: висвітлення здебільшого невідомих або малознаних сторінок історії української дипломатії, аналіз сучасного дипломатичного життя України у світовому вимірі, теоретичні аспекти міжнародних політичних відносин, хронологія найважливіших подій поточного року. Щорічник постійно друкує біографічні довідки зарубіжного й вітчизняного дипломатичного корпусу. Популярністю викладу матеріалу приваблюють есе-портрети українських дипломатів, спогади, мемуари.

Якщо проаналізувати публікації щорічника у кількісних показниках, то простежується така діаграма: у першому випуску надруковано статей – 21, другому – 43, третьому – 55, четвертому – 42, п'ятому – 45, шостому – 37, сьомому – 27, восьмому – 43, дев'ятому – 50, десятому – 62, загалом 425 наукових публікацій.

Глобальні процеси політичного й дипломатичного життя, історична ретроспектива міжнародних подій, теоретичні проблеми й нагальні питання дипломатичної практики – незмінні теми видання. Редакційна колегія намагається тримати руку на пульсі життя. Особливо зараз до редакції надходить багато статей від послів – як зарубіжних, так і вітчизняних. Це певний показник авторитету видання як справжньої трибуни українських і зарубіжних дипломатів.

Переповідати про всі десять випусків у статті неможливо, та, власне, й немає такої потреби, адже редакція подбала про видання систематичного аногованого довідника змісту щорічника «Україна дипломатична», який читач тримає зараз у руках.

З року в рік зростає й обсяг щорічника. Однак редакційний колектив дбає, щоб змістовне наповнення видання відповідало високим науковим та редакційним критеріям, відрізнялося

тематичною різноманітністю. Значний пласт публікацій відводиться висвітленню проблем новітньої української дипломатії.

І хоча щорічник «Україна дипломатична» за своїм змістом є елітарним і практично бібліотечним виданням, що, на наш погляд, цілком виправдано, редакція не відчуває браку матеріалів. Безперечно, як у кожній творчій справі, у нас є проблеми. Йдеться про глибше й об'ємніше висвітлення тем зовнішньої політики України в умовах глобалізації, місця й ролі української дипломатії в міжнародних організаціях.

Серед засадничих моментів подальшої роботи наукового щорічника виокремлені наступні.

Перше. Продовжуючи й надалі друкувати дослідження з історії дипломатії, редакція збільшить обсяг публікацій про проблеми сучасного міжнародного життя.

Друге. Редакційна колегія вдячна Міністерству закордонних справ України (з 2008 року нашому співзасновнику) за активну співпрацю, яка, сподіваємось, буде продовжуватись, залучаючи надалі більш активно до роботи департаменти та управління цього відомства.

Третє. Видання ширше висвітлюватиме події поточного року, бо на те він і щорічник. Разом з публікаціями статей Надзвичайних і Повноважних Послів, як вітчизняних так і зарубіжних, друкуватиметься хроніка найважливіших подій, заходів, які проводять дипломатичні представництва в Україні. Адже це також історія дипломатичного життя.

Четверте. Публікуватимуться матеріали, в яких йтиметься про участь України в міжнародних організаціях, таких як ООН, ЮНЕСКО, висвітлюватимуться інтеграційні процеси України у світову спільноту та інші.

П'яте. На сторінках видання вміщуватимуться матеріали теоретичних засад історії дипломатії як наукової дисципліни, яка щонайтісніше пов'язана із загальною історією міжнародних відносин і водночас із міжнародним правом та галузевими дисциплінами міжнародного права, такими як право зовнішніх зносин, дипломатична та консульська служба, дипломатичний протокол.

Шосте. Постійне місце в щорічнику відводиться публікаціям архівів Міністерства закордонних справ України.

Сьоме. Надаватиметься слово керівникам міжнародних представництв, міжурядових організацій, зарубіжних фінансових структур.

За усталеною традицією, щорічник «Україна дипломатична» надходить до дипломатичного корпусу, слухачів Дипломатичної академії України, бібліотеки Конгресу США, провідних книгосховищ світу згідно з книгообміном, здійснюваним Національною бібліотекою України імені В.І. Вернадського, до державних та наукових установ, посольств та міжнародних організацій.

Хто розумно дивиться на світ, на того й світ дивиться розумно.

Дипломатія – це своєрідна візитна картка розуму державницької політики. Українська дипломатія має свою цікаву, часом легендарну, історію, має певні здобутки й зараз на міжнародній арені. Відтворити це прагне щорічник «Україна дипломатична». Десять випусків – свідчення творчої праці редакційної колегії, учених, академічних інститутів і вузів, дипломатів, журналістів, чисельного авторського колективу.

Настав час предметно й періодично висвіт-

лювати історію дипломатичного життя України, публікувати змістовні й усебічні розвідки про діяльність творців зовнішньої державної політики, знайомити читацький загал з епістолярієм відомих дипломатів, із ґрунтовними науковими теоретичними дослідженнями цієї важливої галузі міжнародного спілкування. До творчої співпраці на сторінках щорічника «Україна дипломатична» запрошуємо дослідників історії української дипломатії, дипломатів, учених, журналістів.

Давайте разом творити літопис української дипломатії!

Kryvonos P. O. For the world to see with respect. Ten-year anniversary of the Yearbook «Diplomatic Ukraine» / General Directorate of Kyiv City Council on Providing Services to Foreign Representations.

The author describes the historical basis of the scientific yearbook «Diplomatic Ukraine». The retrospective analysis of the articles of the mentioned scientific yearbook is made. The author presents the main distinguishing features of this book and gives the main prospective areas of the broadening of its content.

Key words: diplomacy, «Diplomatic Ukraine», biographic reference.

Кривонос П. А. Чтобы мир смотрел с уважением. Ежегоднику «Украина дипломатическая» – десять лет / Генеральная дирекция по обслуживанию иностранных представительств.

Автор статьи раскрывает историческую основу формирования научного ежегодника «Украина дипломатическая». Проведен ретроспективный анализ тематики статей научного ежегодника.

Представлены основные черты уникальности данного сборника и перспективные направления расширения его содержания.

Ключевые слова: дипломатия, «Украина дипломатическая», биографическая справка.

Стаття надійшла до редколегії 14.09.2009

Прийнята до друку 05.10.2009